

Nr. 10.
An. XI.
1887.

Gherla
Maiu
15.

FAMILIA

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Episcopulu JOANU POPASU.

Caletoriulu, dupa-ce au mersu o cale lunga si obositoare, odihnindu, privesce cu multa indestulare si mare placere indereptu spre drumulu facutu. Ast-feliu de momentu este si atunci, candu unu omu dupa o cale lunga plinita in cursulu vietii, dupa unu anumitu restempu de ani, 'si arunca cu dragu privirea spre dilele trecute, inim'a i-se umple de bucuria, mangaiere si incedere in viitoriu. Unu atare momentu insemnatu este acel'a, candu unu barbatu impodobitu cu plete carunte, privesce indereptu la fruptele unei munci de 50 de ani ai pastoriei sufletesci, caci perulu caruntu este cunun'a de onore, ea se casciga pre-calea dreptatii.¹⁾

Serbatorea unu atare momentu, forte raru in vietia unu omu, s'a indeplinitu in dilele de 24 si 25 Aprilie a. c. Credintiosii din intraga dieces'a Caransebesiului, intr'uniti in sfintele lacasuri, au serbatu iubileulu preotiei de 50 de ani a Prea Santiei S'ale Ioanu Popasu, prea bunulu Archiereu, — iubileulu acelu barbatu, carele au fostu patrunsu de sfintieni'a chiamarei s'ale preotiesci; carele a fostu sora si lumina adeverata turmei incredintiate spre pastorire, carele au portatu greutatea sarcinei apostolesci 28 de ani parte ca parochu alu Brasiovului parte ca protopresbiteru alu acelu tractu, era mai bine de 22 de ani pastoresce ca antaiulu intre preoti acest'a Diecesa de D.-diu scutita. *Nu toti moritorii ajungu se muncesca o jumetate de vecu cu unu succesu stralucitu ca inaltulu Iubilaru in vi'a Domnului, ci numai pucini alesi. Binecuvantata este deci turm'a, care se pote*

laud'a ca are unu atare pastoriu bunu, unu pastoriu adeveratu. care 'si pune vietia s'a pentru oi si nu unu naimitu, carele venindu lupulu lasa oile si fuge.

Strabunii nostri, aruncati de sorte, cercati din vitregimea timpurilor si impilati de incursiuni si asupriri, au aflatu totu-de-a-un'a unic'a loru mangaiere in legea loru, in beseric'a loru. Si pentru acest'a lege, pentru redicarea si inflorirea acestei besereci, pentru fericirea poporulu nostru credintiosu a luptatu si a muncitu ilustrulu si inaltulu Iubilaru o jumetate de vecu. Scrisu este: „se sfintiti anululu alu 50-lea, iubileu se fia acest'a voue.“¹⁾ Si urmandu acestei diceri, multime numerosa au accursu pe dilele de 24 si 25 Aprilie a. c. la Caransebesiu pentru de-a serba impreuna iubileulu de 50 de ani a preotiei marelui Archiereu, care a imbetranitu in lupte pentru poporulu si pentru baseric'a s'a. Istoria va da tributulu convenitu acestui barbatu mare, descriindu-i vietia bogata in fapte, care intrece planulu acestei biografii, — era noi in cele urmatoare vomu insemna, pe scurtu numai vietia si faptele seversite de prea bunulu Archipastoriu.

Prea Sântia S'a Ioanu Popasu s'a nascutu in Brasiovu la 20 Decembre 1808 din o familia evlaviosa, venita in Transilvania din Tier'a romanesca. Uustrulu Archiereu fu crescutu de micu in moravuri crestinesci. Cea de-antaiu invetiatura a primitu-o dela unu unchiu alu seu, care 'lu invetiã a ceti si a scrie romanesce, fiendu-ca scole poporale romane esistau numai dupa nume

¹⁾ Prov. XVI. 31.

¹⁾ Levit. XXV, 10.

pre tîmpulu acel'a ia Brasiovu. Dupa ace'a, in lips'a de scoli secundare românesce, a cercetat scol'a grecésca de acolo perfectionându-se in limb'a clasica grecésca. Studiile gimnasiale le-a facutu parte la gimnasiulu sasescu din Brasiovu, parte la gimnasiulu rom. cat. din Sibiu; ér' filosofi'a a terminatu-o la Clusiu in liceulu rom. cat. la anulu 1832. In anulu urmatoriu si-a continuatu studiile la universitatea din Vien'a, unde cá ascultatoriu de teologie si cá alumnu in convictulu e. r. de atunci a sffrsitu cursulu teologicu de 4 ani la 1836 cu succesu stralucitu. Inzestratu cu cunoscintie atátu de eminente se reintórse Prea Sánti'a S'a in patrie cá tîneru. Episcopulu de atunci alu Transilvaniei Vasiliu Mog'a convingîndu-se despre cunoscintiele bogate, talentulu eminentu si inim'a nobila a tînerului Joanu Popasu, 'lu aplicá mai ántáiu de secretariu episcopescu, apoi dupa ace'a 'lu hirotoni in díu'a de sántii 40 de martiri de diaconu la 1837, ér' dupa 4 dile de presbiteru si anume cá celibe. Scurtu tîmpu dupa acést'a in lun'a lui Martie fû alesu, intaritu si instalatu tînerulu presbiteru de parochu in Brasiovu la beseric'a mare a sántului Nicolae din Scheiu, ér' in lun'a lui Maiu a acestui anu fû denumitu de protopresbiteru alu tractului alu doilea si cu finea lui Iuniu 1838 alu tractului ántáiu alu Brasiovului. Indata dupa introducerea Prea Sántiei S'ale de parochu alu comunei gr. or. din Brasiovu si de protopresbiteru alu protopopiatului alu II. alu Brasiovului vedemu introducîndu-se schimbari binefacútoare pentru comuna si pentru tractu. Dela 1843 lucrá necontenitu la impreunarea scóleloru comunei besericesce române din cetate cu ale besericeii sántului Nicolae din suburbiulu Scheiu. La propunerea si in urm'a staruintieloru s'ale se cumperá din contribuirile proprie si ale fruntasiloru români brasioveni unu locu, unde se afla astadi gimnasiulu completu românescu, scólele populare de ambele sexe, scólele reale si comerciale. Intre anii 1850 si 1862 a organizatu cu mari ostenele invetiamentulu in comunele apartinetóre de tractu si a datu instructiunei publice unu aventu imbucuratoriu; ér' in Brasiovu se zidi asiediaméntulu monumentalu amintitu, adeca gimnasiulu celu mare, prin care deveni acestu orasiu unu ceatru, unu foculariu de cultura, fiindu-cá din tóte partile locuite de româri au primitu si primescu o multíme de tîneri instructiunea in limb'a stramosiésca. In anulu 1863 intrádu binemeritatu protopresbiteru Joanu Popasu in clerulu monachalu fû inaintatu la demnitatea de archimandritu si presiedinte alu consistoriului românescu din Transilvani'a in casu de absentia a episcopului diecesanu.

Pre tîmpulu acest'a o séma de barbati mari si neuitati, esíti din sinulu poporului nostru, lucráu prin nespuse ostenele, jertfe si lupte continue pentru restaurarea vechei metropolii gr. or. — Intre acesti barbati ocupa unu locu de frunte si Prea Sánti'a S'a, cáci in mai multe rënduri fúse insarcinatu dimpreuna cu altii a presentá la inaltulu tronu cererile drepte ale natiunei romanesci. In

24 Decembre 1864 decretá Prea gratiosulu nostru monarchu restabilirea metropoliei gr. or., si pentru nou infiintiat'a diecesa româna a Caransebesiului denumi prin diplom'a imperiala din 6 Iulie 1865 de episcopu gr. or. pre Prea Sánti'a S'a Joanu Popasu, distinsulu Archimandritu si protopresbiteru alu Brasiovului. In díu'a Adormirei Maicei D.-lui a acestui anu fû chirotonitu de episcopu in beseric'a mare din Resinari de cátra nemoritoriulu metropolitu Andreiu Siagun'a cu asistinti'a episcopului din Arádu Procopie Ivacicovici; éra in 31 Octobre c. v. a fostu introdusu si instalatu serbatoresce in scaunulu episcopescu prin comisariulu generalu Benko si prin episcopulu Aradului cá madatariu metropolitanu. Dupa acést'a introducerea solemná, luádu Prea Sánti'a S'a cárm'a diecesei 'si incepú activitatea cu unu zelu apostolescu, cu o sirguintia de fieru si cu o rara abnegatiune. In prim'a Novembre a acestui anu se deschise cursulu institutului teologicu stramutatu dela Versietiu, care fû organizatu din nou. Prea Sánti'a S'a se ingrigí curédu a pune capetu abuzuriloru incuibate in tîmpurile de trista amintire si regulá administrati'a prin mesuri energice si potrivite. In a. 1866 luá dispositiuni pentru introducerea conferintieloru invetiatoresce compuuédu singuru elaboratulu de instructiune. Prin deosebita si eminenta organizatio interna, ce s'au datu couferintieloru invetiatoresce, s'au redicatu in modu fórte insemnatu nivelulu culturalu alu invetiatorimeii din dieces'a Caransebesiului si invetiaméntulu in scólele elementare au primitu unu sboru atátu de imbucuratoriu, incátu ne póte servi tuturoru spre mângaiere adeverata si spre fala indreptatita. Prin contribuirile materiale insemnate si prin staruintiele Prea Sántiei S'ale s'au infiintiatu si reuniunea invetiatoriloru din intréga dieces'a, care inca este unu factoru puternicu pentru infflorirea instructiunei.

Averea episcopiei constá la inceputu din o casa ruinata, numita resiedinti'a vechia, din o móra de valóre neinsemnata si din 21 jugere de paméntu. Prin iniciativ'a Prea Sántiei S'ale se cumperá dela erariulu militariu cas'a din Caransebesiu numita acum resiedintia episcopésca cu pretiulu moderatu de 16.000 fl.; s'au pusu basa si s'au creatu diverse fonduri diecesane, cari fura predate in 1870 primului Sinodu eparchialu spre administratie si cari au sporitu pâna adi considerabilu, déca avemu in vedere seraci'a credintiosiloru si scurtímea tîmpului. Prin despartirea hierarchica de cátra Sërbi efeptuita mai cu séma prin staruinti'a Prea Sántiei S'ale, s'a recâscigatu pentru beseric'a si némulu românescu, 25.000 de suflete aprópe pierdute. In anulu 1876 s'au infiintiatu, desí cu mari greutati institutulu pedagogicu diecesanu; ér' in anulu 1886 totu in urm'a nisuintieloru neobosite ale Prea Sántiei S'ale se aduse la Caransebesiu partea cuvenita diecesei Caransebesiului din fondurile comune cu dieces'a sora a Aradului.

In tîmpulu mai nou s'au ziditu cas'a diecesana, s'au infiintiatu tipograf'a si librari'a diecesana si s'au creatu unu organu diecesanu, a cáru

lipsa erá fôrte multu sântita. Tóte aceste voru contribui in feliulu loru multu la redicarea si la progresulu eparchiei Caransebesiului. Prea Sânti'a S'a s'au ingrigitu mai departe de o surescentia de barbati cualificati ast-feliu, cá au trimisu tēneri de buna sperantia la universitati straine, parte cu mijlócele proprii, parte cu stipendieele votate de diecesa. Dupa o activitate neintrerupta de aprópe unu patrariu de vécu s'a pusu fundamentu temeinicu la desvoltarea diecesei si pretutiadene, unde la inceputu nu esistá nemic'a, se vedu impri-mate urmele unei munci, cari ilustréza in destulu cu fapte maretie viéti'a inaltului Iubilaru. —

Prea Sânti'a S'a Joanu Popasu, primul Archiereu alu Caransebesiului a traitu in tēmpuri de grea cumpena pentru nēmulu nostru si viéti'a lui, plina de activitate si de fapte ilustre, este strinsu legata de istoria desvoltarei poporului nostru in decursu de o jumetate de vécu. Animatu de cele mai nobile sēntieminte crestinesci si inspiratu de credinti'a puternica in D.-diu si in viitoriulu turmei s'ale, au datu impulsu si de multe ori chiar' directiune la lucrari folositoare de progresulu turmei s'ale, sapāndu ast-felu adēncu ideile s'ale maretie si nobile in inimele acelor'a, cu cari a lucratu impreuna. Tēmpu de 50 ani a muncitu in vii'a Domnului, a lucratu si s'a luptatu cá presbiteru, protopresbiteru, si in urma cá episcopu escelāndu pururea prin fapte evlavióse si vértuti crescinesci privitoare la preamarirea lui D.-diu. Intru tóte au cautatu se urmeze Prea Sânti'a S'a sfaturiloru apostolesci, „cá episcopulu trebue se fie fára prihana, trézu, prudentu, cuvenintiosu, harnicu de-a invetiá,“ elu trebue se fia „pilda credintiosiloru in cuvēntu, in vietuire, in iubire, in credintia, in curatienia;“ „trebue se ingriéscá de turm'a preste care e pusu de duchulu sāntu cu mare luare aminte si se pastoresca dreptu beseric'a lui D.-diu cascigata cu scumpu sāngele lui.“ Dara si fii sufletesci ai Prea Sántiei S'ale n'au uitatu nici odata de a-i aduce tributulu loru de multiamita, recunoscintia si devotamēntu; totu-de-a-una s'au silitu se resplátésca prin acte cuvenite multu iubitului loru pastoriu si archipastoriu. Amintirea Prea Sántiei S'ale Joanu Popasu, se va pastrá cá scumpa aducere aminte, diu generatiune in generatiune, in sinulu poporului nostru si cu deosebire in protopopiatulu Brasiovlui si in dieces'a Caransebesiului; urmasii 'lu voru binecuvēntá si-lu voru mari pentru faptele s'ale. Ilustrulu Iubilaru, privindu la rezultatele stralucite ale activitatii s'ale binefacutóre, póte cu dreptulu se dica, am luptatu dupa putintia pentru evanghelie, pentru adevéru, intrég'a mea viéti'a intru fapte rívnitóre de preamarirea lui D.-diu o-am petrecutu, precum 'mi impune detori'a chiamarei mele; séu precum au dīsu odinióra sántulu Paulu, celu mai zelosu dintre apostoli, cátra iubitului seu invetiacelu Timoteiu: „Lupta buna am luptatu, cursulu am plinitu, credintia am tiēnutu, de acum 'mi este pastrata cunun'a dreptatii, care mi va da-o Domnulu, judecatoriulu celu dreptu, in dīu'a ace'a.“

IMNŪ ȘI ODĂ

DEDICATE PRÉSĂNTIÉI SALE PARINTELUI EPISCOPU ALU CARANSEBESIULUI **Ioanu Popasu** LA IUBILEULU SEU SACERDOTALU DE 50 ANI, 9. MARTIE 1887.
DE ZAHARIE BOIU JUN.

IMNŪ.

Sânta dī de serbatóre!
Se cāntamu si se strigamu,
Si c'unu sufletu si c'o gura
Pre pastoriu se-lu lāudāmu, -
Care turm' risipita
De prin munt' o aduna,
Sub toiagulu mântuirei,
La viéti'a o chiama.

Corulu copii óru:

Pastoriulu se traiésca ani multi in fericire,
Si oile si miei s-o-i pasca in iubire!
Cāntarea nōstra sbóra la cerinri pentru Elu.
Iubescé bunu parinte poporulu tinerelu!

Éta templulu in ruine
Se redic-unu Nou-Sionu,
Si cuvēntulu, ce dá viéti'a,
Ér' resuna din amvonu!

Éta Musele suave,
Cari lumin'a o iubescu,
Pe-a Banatului verdi plaiuri
Vesele se regasescu!

Corulu barbatiloru:

Pastoriulu se traiésca ani multi in fericire!
Cuvēntulu lui petrunde la-a ceriului marire,
Renascere implóra la unu poporu barbatu,
A Romei vitia mare, sadita in Banatu.

Jumetatea unui secolu
Domnului Tu ai servitu,
Si credinti'a stramosiésca
Ne'ntinata o-ai pazitu.

Veselesce-te, saltéza,
Cu celu Simeonu betrānu,
Cāndu cuprinse mântuirea,
Ce-i trimise-alu seu stapēnu!

Corulu betraniloru:

Pastoriulu se traiésca ani multi in fericire,
A muncii s'ale frupte se guste 'n adumbrire!
Cu vérst'a numai este între betrāni **Joanu**,
Dar' sufletu-i e tineru, e sufletu de Romanu.

Coruzile intēumite:

Pastoriulu se traiésca ani multi in fericire!
Cu turm'a-unu trupu si-unu sufletu, iubire si iubire!
Unu secolu, o **Joane**, plinésca cursulu Teu,
Prin faptele luminei marindu pre Domnedieu!

ODA.

I.

Colo 'n Ardélu la miédiadi
S'oglanda maestósa
A Tēpei frunte de granitu
In Bārs'a undulósa;

Acolo unu petioru de raiu,
Brasiovulu se estinde,
O mica lume de frumseti
In sênulu seu cuprinde.

Acolo dar' la anulu optu
In lume puse pasulu
Unu pruncu de buni parinti crestini,
Numitu **Joanu Popasulu**.
Baiatulu cresce 'ncetisioru,
Cum cresce 'n muntii stejarulu,
Dar' cresce siguru si frumosu
Cu vârsta si cu darulu.

Acusi, acusi a terminatu
Cu cartea româneasca,
Si trece 'n sboru la cea mai grea
Nemtiésca si gr'césca.
Dejá cetesce Apostolulu
Si cânta 'n Psaltichie,
Si spune predica de rostu,
Minune! ce-o se fie?

Dar' anii de-auru trecu sburându,
Copilulu este june,
Si la apusu sciinti'a s'a
Alérgea s'o 'ncunune.
Da, cá albin'a prin câmpii
Saltându din flóre 'n flóre,
Aduna 'n sufletu primitoriu
A museloru odóre.

Si cându re'ntórce cá barbatu
La vétr'a parintiésca,
Beseric'a c'unu lungu suspinu
'Lu chiama s'o servésca.
Cà-ci vai! serman'a protrageá
Viéti'a s'a-'n sclavie,
Sub sarcini, lipse, umiliri,
Nici mórta, dar' nici vie.

Vai, stéu'a ei la resaritu
S'a fostu ascunsu in cétia,
Ba insusi sórele, pareá,
Smolise a s'a fačia, —
Cà-ci nóptea, nóptea cea mai grea,
Abisulu suferintiei,
E, carea tiéne pe-unu poporu
In jugulu nesciintiei!

Elu n'are d'albe serbatori,
Cari sufletulu avénta,
Ci imbrâncesce sub poveri,
Si blastema, nu cânta.
Si jugulu greu si totu mai greu,
Ce i-lu impunu tiranii,
'Lu moscenescu din nému in nému
Fii si nepoti — sermanii!

Pân' colo susu, unde s'aruncu
Ai lunei sorti in urne,
De lume mai presusu — se facu
Consilii-adénci, nopturne;
Si Tatalu-Sântu, care-a creatu
Pre omu la libertate,
Desléga jugulu c'unu cuvântu
De gratii nesecate.

II.

Éta ceriulu se 'nsenina, si de-odata se ivesce
O pleiada d'albe stele, ce vederile-ti rapesce!
Ele cresc si cresc in flacari, cá diamantii straluciti
In corón'a unui rege; toti, ce-i vedu, remânu uimiti.

Si cá stéu'a din legend'a sacra, ce pre Magi conduse
La alu mântuirei léganu, si apoi numai apuse,
Ast'feliu stá pleiad'a nóstra in splendóre neclintitu,
Unde siedu nepotii Romei, transplântati la resaritu.

Laurianu, Cipariu scrutéza ale limbei vechi isvóre,
Maorescu cauta fratii risipiti printre popóre;
Baritiu mintile descépta, ér' Barnutiulu celu chibzaitu
Ale dreptului origini chiaru in fire le-a gasitu;

Muresianu lovesce lir'a, si din stânci in stânci Carpatii
Intr'unescu din patru unghiuri pre toti fratii, 'nstrainatii;
Éra Tu, parinte bune, cu alu crucei via cuvântu
Chiemii poporulu la naltíme si-lu redici dela pamântu.

Eliadu si Lazaru salta pe-ale nemurirei plaiuri,
Sîncai, Maioru cu dulcétia recunoscú a Vóstre graiuri;
De acum nu mai e téma cá Românu lu va peri,
Când din nému in nému, o Dómne, î-i trimiti ast'feliu de fii!

Românimea se descépta. Cum sculase Salvatorulu
Pre prietenulu seu Lazaru, in uimire stându poporulu,
Vócea Vóstra-o chiama-afara din mormântulu secularu,
Intru care o tiénuse unu destinu amarú, amarú.

Si precum dupa-o manósa plóia pagiscea 'nverdesce,
Si câmpi'a si colin'a infloresce si 'nrodesce:
Prindi si tu' o, fia Romei, a via si a lucrá,
Alta sórte 'ntre popóre, démna tfe a-ti creá.

Templele resunu de-odata, de strabuna melodie,
Tonu cu tonu se 'ngeminéza intr'o dulce armonie;
Toti, ce-audu cântarea nóua, stáu, asculta, se nimescu,
„Cést'a-i nat'ia 'n cadere!? cest'a-i némulu românescu!?”

Scólele se 'naltia síruri, ele, sacrele focare,
Unde ardu cá foculu *Vestei*, candelule secolare, —
Cá se nu se mai re'ntórca nopti cá cele din trecutú,
Si pamântulu se-lu innece alu sclaviei idolu mutu.

Éra Tu, fiulu luminei, fortiele unindu spre bine,
Ai ziditu unu faru puternicu, din'a nóptea se lumbe;
De departe caletoriulu vede foculu lui doritu,
Cà-ci din Bârs'a pâna 'n Tis'a séménu s'esu n'a gasitu!

Si cându proni'a cerésca in noianulu gratiei s'ale,
Ne trimise meteorulu, stele a-intr'unu cu stele,
Pre pastoriulu celu mai mare, pre *gigantele Andreiu*,
Tu, ai fostu din cei mai intimi, mai probati campioni ai sei.

Bucura-Te dar' si salta, o betráné venerate,
Cà-ci 'Ti vedi cu 'mbelsingurate astadi holdele 'nspicate;
A poporului iubire o-ai purtatu in peptulu Teu,
Si iubire pre iubire elu 'Ti dà din sênulu seu.

III.

O Caransebesiu, care 'n ruine
Plânseai de secolu nemângaiatu,
Cà-ci ale tale díle senine
Nori grei si negri le-au fostu curmatu:

Tu, bietu orfane, ce fâra mama
Prin usi straine mila cereái,
Si nime 'n lume nu-ti tiénea séma
Si se-ti pleci capulu locu nu aveái;

O Caransebesiu, rug'a-ti cu jale
La inaltíme a strabatutu, —
Termin'-acum'a plânsele T'ale,
Din'a de gratii Ti-a aparutu!

Éta barbatulu vine la Tine,
Care se curme lungu-Ti suspinu, —
Blându si puternicu, cum se cuvine,
Celui ce cerulu i-a datu destinulu.

Éta pastoriulu, din pribegire
Pe ai sei umeri Te-a adunatu,
Cu a s'a viétiá din amortire
Sufletu din sufletu Ti-a insuflatu

Radi'a luminei se respândesce
Preste ale t'ale mândre câmpii;

Episcopulu JOANU POPASU.

Templulu se 'naltia, crucea lucesce, —
Intru acést'a vei birui!

Fii Tei căta iérba si frundia,
Cá turturéu'a cuibu si-au aflatu;
N'au se mai piéra, n'au se s'ascunda,
Au unu parinte adeveratu!

O Caransebesiu, Tu din ruine
Astadi alu nostru veselu Sionu,
Susu, Te gátesce cum scíi mai bine,
'Naltia la ceriuri versu multisonu!

Alu Teu parinte astadi plinesce
Unu semisecolu Domnului seu;
Vína, grabesce, adu-i fíiesce,
Adu-i tributulu sémtilui Teu!

Multi ani **Joanu**, dar' se ne traiésca,
Rugile nóstre umile sboru:
Secolulu, Dómne, dà se-lu plínésca
Totu un'a turma si-unu pastoru!

Strad'a Carmen Sylva.

— ROMANU. —

(Urmare.)

XI.

O miia de floreni lipsa.

„Amênatu“ acestu singuru cuvêntu 'lu siopti d.-nulu Fain la urechi'a d.-nului Lustig, care asceptasè cu nespusa sete cá se tréca pe acolo.

„A-a-a-a-mênatu.“ repetà Lustig cătra Smalț, dupa ce remasera singuri. Scii d.-t'a ce va se dfca ast'a?”

„Nu,“ facù Smalț asiediatu.

„Disgrati'a lui Mistrelu,“ apoi frecându-si mânile continuà: „Cum 'lu cunoscu eu pe dènsulu nu va mai remané aici dupa acestu afrontu.“

„Adeca sperí a te face directoru?”

„De ce nu?”

„Fiindu-cà esti prea prostu, nu scii si n'i sciutu se te porti cu mai marii tei,“ î-si dfse Smalț; lui Lustig nu-i respunse inse nemicu.

Traianu intrasè in cabinetulu directorialu si cadiùse pre unu scaunu. Oftà trecându-si cu mân'a preste frunte.

„Ce desceptare uríta,“ 'si dfse elu. Dar' m'am temutu eu, inca cându m'au provocatu cá se regulezu registrele. Ovreiulu dracului a remasu elu pe de-asupr'a Déca staruám atunci in dimisiunea mea, opiniunea publica erá in favorulu meu, asta-di inse dupa-ce contabilitatea este in cea mai buna regula . . . nu mai au lipsa de mine! Se me faca directoru, de unde?! Me mai frustréza si de remuneratiunea prom'isa. Norocu numai cá n'am refusatú pre d.-lu Talionu dela banc'a Patria si cá l'am purtatu cu vorb'a. — Indata me punu si-i scriu se vina, cá se ne intie-

legemu pentru instalatiunea succursalei. — Ah Corralio, Corralio de ai scí ce jertfa 'ti aducu. Déca n'ai fi tu, asiu lasá aici in voi'a lui Plutone, in voi'a necuratului, pre toti acesti farisei si rei de inima ce sè numescu ómeni dela finantie, si asiu traí din modestulu venitu alu penei miele, cá muncitoriu pre frumós'a câmpie a poesiei. — Ah, de ar' fi numai cev'a mai productivu in róde nutritóre.

Dupa ast'a Traianu scrisè epistol'a cătra Talionu directorulu Patriei, căci nici cu gândulu nu se mai gândiá, se mai faca vre-o incercare de a avangiá la postulu de directoru la banc'a din Ténipesci. Acést'a epistol'a o dusè elu insusi la posta si o recomandà, apoi se întórse la banca, unde-si vediù de trebile curente, avendu grigia a prepará tóte încátu se póta predá chiar' a dóu'a dí agendele de directoru.

In díu'a urmatóre la nóue óre vení d.-nulu presiedinte Pucle si mersè la Traianu in cabinetulu directorialu, cu care avù o convorbire mai lunga,

„Domnule Mistrelu,“ i dfse elu, esti prea iute de fire, nu trebuie se iai tóte lucrurile in pripa; cum te-ai gânditu indata se se si implínésca. Nu merge asia. Noi ti-amu promisú cá te vomu face directoru si ne vomu tiéné promisiunea nóstra. Cátu despre mine te asigurú pre cuvêntulu meu de onóre. Trebuie inse tēmpu la tóte. Nu sciu de ce se va fi superatu vicepresiedintele Laib pre d.-t'a.“

„Nici eu n'am scitu-o pâna a séra,“ respunse Traianu.

„A séra ai aflatu-o, hei bine, ce-i caus'a?”

„O novela ce am publicatu si in care me pronuntiu cam aspru in contr'a ovreiloru.“

„No vedi, nici ast'a se nu-o fi facutu o?” reluà presiedintele Pucle, care nu poteá lasá cautorulu seu singuru, tocmai acum cându trebuiá se urmarésca cu cea mai mare atentiune tóte siansele de scapare si care deci se încercá a indemná pre Traianu se continueze cu suplinirea functiuniloru de directoru. — Se intielesesè in acést'a privintia si cu Laib dela care 'i atérná sórtea si ouórea. Ovreiulu erá invoitu cá Traianu se remána lociitoriu-directorulu, ba pareá chiar' a atribuí o óre-care insemnătate acestei impregiurari, si dete lui Pucle carta libera cá se se invoiésca cá dènsulu.

„Reu ai facutu cá te-ai atinsu de ovrei,“ reluà Pucle, „dar' in fine nu ai comisu cu ast'a vre-unu pecatu de mórte, si mai cu séma nu ai jignitu nici unu interesu alu bancei. Tóte se mai potú repará. — Intielegi domnule, cá pentru mine, omu betrânu, ar' fi lucru greu se ingrigiescu si de afacerile miele, cari nu suntu puçine si ne-insemnate, si apoi inca preste ast'a si de trebile bancei. Te rogu dara, suplínésce functiunile de directoru . . .“

„Pâna cându?”

„Pâna cându te vomu numí definitivu la acestu postu!”

„Dar' d.-nulu Laib?”

„Si elu este invoitu, celu puçinu cătu in privintia suplinirei, m'a autorisatu a . . .“

„Ce feliu? domnulu vice-presiedinte autorisà pre d.-nulu presiedinte . . .“ facù Traianu miratu.

„Voiàm se dîcu,“ gîngavî Pucle spariatu cá nu ôre cumv'a Traianu se dee de urm'a atêrnarei s'ale dela ovreiu, „voiàm se dîcu, cá amêndoi suntemu de acordu cá se propunemu consiliului de administratiune, se-ti concêda pentu suplenire apuntamentele de directoru . . .“

„Iertati-me d.-nule presiedinte,“ observà Traianu, „dar' dupa cele ce s'au intêmplatu intre noi nu potu . . .“

„Esti cu ôre care neincredere,“ adausè Pucle, „si nici nu me miru de ast'a, dar' n'ai decâtu se scrii avisulu cuviinciosu câtra cassa, ér' noi vomu subscrie acelu avisu.“

„In acestu casu . . .“

„Primesci, — bine, 'ti multiamescu si fi incredintiatu, cá nu-ti va paré reu, adio,“ — cu aste plecà Pucle de téma cá Traianu se nu-si schimbe cumv'a parerea.

Amiculu nostru erà multiamitu cu desfasiurarea evenimentelor, care pareáu a se întôrce éراسi de totu in favorulu seu.

„Au lipsa de mine! Sum siguru de dictatura . . . celu puçinu têmpulu câtu voiu mai stá aici, câci déca Talionu 'mi va face conditiuni egale cu cele ce am aici, voiu trece dincolo, cá se védia ovreiu, cá nu suntu avisatu la protectiunea s'a.“

Apoi se puse de-si scrise avisulu prin care cass'a erà provocata se-i platésca pâna la alu doilea ordinu apuntamentele de directoru.

La censura, care se tiéneá spre amédi, doi dintre membrii consiliului de administratiune subsemnara acestu avisu fâra nici o observare, semnu cá fusesera informati si ei de arangementulu intêmplatu.

Traianu plinu de veselie plecà la mésa, apoi comandà unu buchetu frumosu si-lu tramisè cu unu biletu alu seu Coraliei, câci de séra erà se fia balulu celu multu asceptatu.

Dupa prândiu cându se dusè la banca, Lustic lu intêmpinà cu multa nepasare ba cu sarcasmu chiar'.

„Betrânulu va fi audîtu de siedinti'a cea furtunósá, si se crede dispensatu de a me considerá cá pre mai marele seu,“ 'si dîse Traianu, apoi adausè cu unu zimbetu amar, „in acésta lume de desiertatiune omulu pretiuesce dupa postulu ce-lu ocupa, ér' nu dupa valórea s'a, dar' lasa betrânule,“ continuà elu, „am se-ti facu indata o mica surprisa.“ Intrà in cabinetulu direcionalu. Lustic erà tocmai se faca o observare picanta câtra Smalț, cându éta cá Traianu se întorsè éra si producîndu cunoscutulu avisu câtra cassa dîse cu unu tonu secu:

„Domnule Lustic, cetesce si ia nota spre a te conformá cu cuprinsulu acestui avisu.“

Lustic ceti si cetindu 'si sterse ochii, câci i-se pareá cá numai i-se nalucesce ce'a ce vedeá pre hârtie; dar' naluc'a nu perî. Traianu in adeveru erà si remaneá directoru provisoru. Reu

presemnu pentru inaintarea s'a, a lui Lustic. Ce'a ce 'i mai dete puçinu curagiu, erà cuvêntulu provisoru, de care se si legà, câci dîse:

„De-e-e-e ce provisoru, d.-nule directoru, de ce nu definitivu, precum credeám!“

„Cum se nu! d.-nule Lustic,“ replicà Traianu cu unu zimbetu dispretiuitoriu, „d.-ta chiar' cu unu momentu inainte de a luá acést'a hartie in mâna, credeái, cá suntu scosu din slujba.“

„Asia este,“ facù Smalț, cu tóte cá si elu erà desilusionatu.

Pâna mai un'a alta, nu ve facu pre placu,“ reluà Traianu „ci remânu aici cá directoru provisoru si totu-o-data cá siefu contabilu.“

„Nici eu siefu contabilu, nici d.-ta directoru,“ dîse Smalț câtra Lustic, dupa-ce trecusè Traianu éراسi in cabinetulu directoralu.

Bietulu cassariu erà stupefacutu, tarbacitu nimicitu. Nu mai vorbí tóta díu'a nimicu, ér' cându aveá se numere bani, si ast'a aveá se-o faca fôrte adese-ori, cá fiindu sâmbata, ómenii aveáu se aduca si se duca multi bani, — cându numerá dîcemu, se incurcá, trebuiá se incépa din nou; ajungeá pâna unde ajungeá, apoi éراسi se incurcá iacátu erà chiuu nespusu chiar' de a-lu privi. Pentru dênsulu erà o adevérata tortura de iadu.

„Astadi asiu dori se incheiamu cass'a ceva mai de têmpuriu,“ dîse Traianu cu vre-o jume-tate de óra inaintea têmpului obicinuitu de incheiare, câci aveá se se prepare de balu.

„Vomu face ce vomu poteá,“ replicà Lustic cu bruschetia.

Cu tóte astea se grabí de ispraví mai curendu.

„Du-te de-i spune, cá sunt gat'a,“ dîse câtra Smalț. — Acest'a intrà la Traianu si esí numai decâtu cu dênsulu.

„Saldulu numeraru trebue se fia astadi de 87536 floreni 14 cruceri,“ cetí Traianu de pre o insemnare ce estrasè din registrele purtate de dênsulu.

„Tocmai,“ respunsè Lustic uitându-se in re gistrulu seu, „87536 floreni 14 cruceri.“

„Se numeramu dar' banii.“

Cassariulu luà mai ântâiu notele de câte o miia si le numerá din-aintea lui Traianu care-si insemnà cifr'a loru intr'o carticica, apoi trecù la cele de câte o suta si asia mai departe pâna ce numerase toti banii.

Acumu Traianu incepù se adune. Lustic steteá de o parte si asceptá se-si puna si elu subsemnatur'a sub alui Traianu in carticic'a de inducere. Acest'a inse nu mai terminá cu adunatul.

In fine depuse condeiuulu, si trecîndu-si cu mân'a pre frunte dîse ingrigiatu câtra cassariu:

„Nu-mi esu o miia de floreni!“

„O miia de floreni,“ facù acest'a spariatu. „Nu se póte!“

„Vedi si d.-t'a!“ replicà Traianu si scu-lându-se facù locu lui Lustic, cá se adune si elu inea odata.

Dupa unu óre-care tîmpu 'si redicà si acest'a faci'a scaldata in sudori, de pre carticica si dîse cu unu greu suspinu:

„Lipsescu o miia de floreni!“

„Èn' vedi si d.-t'a domnule Smalț,“ se adresà Traianu càtra acest'a, cà-ci i-se făcuse mila de cassariu.

Smalț adunà si elu odata apoi dîse: „in adeveru lipsescu o miia de floreni.“

„Se mai numeramu odata banii,“ reluà Traianu.

Cu cea mai mare atentiune reluara bancnota de bancnota, èr' cându fura gat'a, acel'asi resultatu: o miia de floreni lipsa.“

„Adu-ti aminte, unde ai potutu face gresiela,“ dîse acumu Traianu càtra Lustic.

„Mai sciu si eu,“ respunse acest'a desperatu.

„Domnule Smalț, cauta la esiri, eu voi cautà la intrari, se vedemu unde au fostu sume de preste o miia de floreni, cá se trimitemu pre la toti se-i intrebàmu, deca nu constata vre-unulu dintre ei unu prisosu de o miia de floreni in cass'a s'a.“

Cautara si gasira trei posturi la care se poteà presupune gresiela.

Intre acesti'a erà si vice-presiedintele Laib.

Traianu rugà pre Smalț se mërگا pre la toti acesti'a si se-i intrebe, deca nu prisosesc vre-unui'a dintre ei o miia de floreni in cassa.

Smalț plecà lasàndu pre bietulu Lustic in grozile mortii.

Primulu pre care Smalț intrebà de mii'a de florini, deschise indata lad'a de feru, f-si numerà iute banii si dîse cà-i esu tocmai.

Alu doilea audîndu intrebarea lui Smalț f-i respunse zimbîndu:

„Operatiunea mea a fostu numai transitòrie, domnulu meu. Cum am primitu banii, asià i-amu si datu.“

„Nenumerati,“ esclamá Smalț uimitu.

„Nenumerati dieu!“ făcù celalaltu.

„N'ai avé bunetate a-mi spune, cui i-ai datu?“ respunse celalaltu.

„Bancherului meu d.-Jui Caspar Pucle.“

„Iérta superarea si multiemimu de bunatate.“

„N'ai pentru ce!“

„De aici Smalț se duse la domni Ruben et Laib.

Èrà numai domnulu Ruben presentu, care f-i dîse:

„Vînà cându va fi Laib aici, elu are manipulatiunea baniloru.“

Smalț voi se se mai duca si la Pucle, dar' apoi 'si luà sém'a dîcîndu-si, cà de óre-ce d.-lu presiedinte nu versase si nici nu primise bani la cass'a bancii in ace'a dî n'aveà cuvèntu se-lu intrebè. „Si asià,“ 'si dîse elu, „va affà de acèsta lipsa. Intèmplàndu-se se fia la elu mii'a de floreni, negresitu, cà-si va esplicà conerulu si ne va aduce banii, si apoi chiar' deca va remàné pierduta...“

Cu astea se intòrse la banca si raportà cà la nici un'a din persònele bàuuite nu s'a gasitu nici unu prisosu.

De incidentulu cu domnulu care spusese cà ar' fi datu banii primiti, nenumerati lui Caspar Pucle, nu mentionà nimicu.

„Trebue dar' se incheiàmu cass'a cu lipsa si se-mi facu raportulu, cà asià prescrie regulamentul,“ dîse Traianu.

„Pentru Domned'eu, voiesci se me pierdi,“ sbierà Lustic, cuprinsu de gròza.

„Dar' d.-nule, detori'a 'mi impune!“ reluà Traianu'

„Te rogu, aibi indurare, pàna mîne macaru,“ dîse cassarulu cu vòcea tremurànda, „se mai vedemu odata registrele?“

„Suntemu in consonantia amèndoi, deci in registre nu pòte fi eròre.“

„Si totusi s'a intèmplatu, — te rogu numai pàna mîne,“ insistà Lustic.

„Fià,“ concesse Traianu. „Dar' mîne, pàna a nu se incepe operatiunile...“

„Mîne e domineca,“ obiectà Smalț.

„Bine dici, mîne biarourile remànu inchise,“ afirmà Traianu. „Asià-dara poimàne inaintea oricàrei operatiuni, vomu incheià cass'a si vomu inaintà raportulu...“

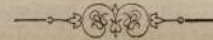
„Deca pàna atunci nu voi fi datu de urm'a lipsei...“

„Se intielege cà in acestu casu nu voi face raportulu, adio!“

Traianu plecà.

(Va urmà.)

TEOCHAR ALEXI.

La unu „rosariu“.

Eu ti-am cerutu unu rosariu sântu, —
Tu mi l'ai datu indata
Chiar' pre acelu ce te-ai rogatu
Adesu ingenunchiata.

Si-acum privescu acestu odoru,
Cuprinsu de pietate
Cu gândulu meu la faci'a t'a,
Cu mânile 'nclestare

Si 'mi pare cà me urcu in susu
Spre ceriuri încântate;
Pre unde-'ti audu glasulu teu
Si vorbe desmierdate

Si dulci sperantie me cuprindu,
Copila multu iubita!
Càci prin acestu „rosariu“ mi-ai datu
O viétia fericita. —

Cându norii grei de desperari,
Prè min' me voru incinge;
Me voi rogá pre-al' teu „orsariu“
Si doru-'mi se va stinge

Càci m'oiu gândi la chipulu teu,
La sfânt'a t'a iubire, —
Si de securu ast'a va fi
Mai multu cá fericire! —

Georgiu Simu.

STAN'A DE VALE.

(Urmare.)

Trecându rfulu Holodului in 10 minute ne aflăm in Vintiru (comuna mare rom. cu 900 loc.); inaintându vre-o 30 m ajungemu la locul unde se imbina cele două ramuri amintite, éra cu 15 m. mai incolo la Rabagani, cu isvorulu seu caldu chiar' la capetulu satului si in drumu.

Urcându-ne in susu pre dealulu Rabaganiloru totu printre paduri pre o cale frumósa sierpuitória, par' cá sémfimu unu aera mai recoritoriu si regiunea ni-se pare mai pretinósa. — Ajungându la vârfulu dealului pâna la crişm'a Bithiu (Bóthi) de aci ni-se deschide o panorama dintre cele mai incântatórie. — Caletoriulu strainu, mergându cu dñu'a, se nu intrelase a căută in giosu de Bithiu spre Rabagani fagulu tristu de a stêng'a calei, unu adeveratu fenomenu cu crengile s'ale plecate spre paméntu, si unicu in felulu seu in tóta regiunea acést'a.

Căutându dela Bithiu in drépt'a spre vestu vedemu printre arbori două sate rom. Valenii cu beseric'a-i acoperita cu plevu si Presac'a. Căutându in-aintea nóstra ni se ivescu muntii Bihorului la distantia de vre-o 30—35 km. — De aci ne pogorimu pre o cale sierpuitória in romantic'a vale a Crisiului negru, cându de-odata zarimu colosulu de pétra lângá comun'a rom. Petrani, de unde se si numesce Pétr'a Petraniloru (Pontos kó). Comunile mici si dese sub pólele dealuriloru, Soncoiusiu, Ivanisiu (Jánosfalva) Finisiu cu locuitori mestecati, impreuna cu Tarcai'a (ung.) si Negru (Négerfalva, mestecatu), Pocol'a in cale, S. Martinulu, Delanii si alte sate rom. din stâng'a calei par' cá-ti suridu; — éra Beiusiulu cu cele patru beserici ale s'ale par' cá vedi cum braçiele-si deschide chiamându-te la sinulu seu.

Beiusiu (Belényes) séu mai corectu *Beiusi* cum se aude pâna adi in gur'a poporului, si cum ne aréta numele comunei: *Beinsiele* (Kis-Belényes), care nu se dice nici cându *Beiusiele*, este unu orasielu fórte simpaticu, cum este ins'a-si valea Crisiului, pre care o dominéza.

Originea acestui orasielu se datéza din tēmpuri stravechi; cându s'a infiantiatu? din lips'a documentelor nu se póte eruá. Atât'a e siguru cá la inceputulu seclului XIII deja figuréza cá resiedintia Episcopésca . . . greco unita séu neunita? căci Inocentiu III pontifice romanu in rescrisulu seu cătra Archiepiscopulu de Caloccea dice intre altele la 1206: „*Provideas autem attentius ne Episcopatus ille sit Ecclesiae Constantinopolitanae subiectus quia cum ipsa Ecclesia Constantinopolitana nuper ad Apostolicae sedis redierit unitatem, eam nolumus suo iure privari*“ Vedi Spec. hier. eccl. hung. pars. II pag. 41 Pray; dr. Joanu Ardeleanu „Ist. diec. gr. cat. de Oradea mare partea I pag. 94, 95. Episcopatululu de sub cestiune, pe care Aeppulu de Caloccea doriá se-lu traga sub iurisdictione sa a fostu in Beleknes, numitu adi *Beiusiu* séu

Beiusi, centrulu de comunicatiune alu acestei regiuni muntóse.

Numerulu locuitoriloru se urca la 2600, dintre cari diumetate facu románii, intr'alta diumetate suntu magiari, teuti si israeliti. — Orasielulu meritá intr'adeveru o sorte mai buna, ci taiatu de comunicatiune cu siesulu prin dealuri si paduri, mileniu intregu s'a bucuratu de atentiune puçina. Alt-mintre incátu pentru inteligintia potemu afirmá cu siguritate, cá in totu comitatulu Bihariei ocupa intre orasie locululu primu dupa capital'a Oradea-mare. Ospetarii nu are dupa recerintiele moderne, dara stá la dispositiunea óspetiloru ospitalitatea locuitoriloru, — moravu vechiu, ce abia credu se fia eserceatu mai cu deosebi in intregu comitatulu Bihariei decátu in Beiusiu, Vasco si Baiti'a.

Intre edificíile mai de frunte fia destulu a aminti gimnasiulu asediatu de fericitul si de eterna memoria S. Vulcanu óre-cándu Eppu gr. cat. alu Oradii mari la a. 1829 in folosulu tenerimei acestei provincie; cum aréta inscriptiunea din frontiera. Nu dorescu si nici nu se póte asceptá se se dee aici istoriculu acestui paladiu de cultura, Este inse cu nepotintia se lasu neamintitu, cá petrile tóte suntu deja adunate si gramadite inaintea gimnasiului spre a se lungi inca pre atát'a, cátu a fostu zidulu vulcanianu. — Omenii vediënd noroiulu de petre si necunosçând adeverat'a loru destinatiune cugeta a se intari Beiusiulu in contr'a unei eventuale invasiuni. — Cei ce au cunoscutu Beiusiulu si voru se-lu cercezeze la tótna, in locululu gimnasiului betránu voru affá unu zidu restauratu dupa recerintiele tēmpului modernu cu inscriptiunea vechia, si alaturi cu elu unu altulu in stilu nou, esftu din crerii celui vechiu, cu inscriptiune, se póte cá nu in frontiera, ci in inimile nóstre. — O aripa dela edificíulu celu nou, cu frontier'a spre resaritu, asemenea cu etagiu o se tinda adapostu la 60—80 baiati lipsiti de acoperisiu si nutreméntu.

Me veti intrebá cu staruintiele cui atáte inovari estetice pentru orasiu, sciintifice-culturale, pentru districtu si tîer'a intréga? Nu voiu raspunde pentru-cá cunósce-ti prea bine barbatulu — fenomenu; cunósce-ti pre acel'a care tiéne două casete; un'a privata pentru sine alt'a comuna, cându in casset'a s'a aveá 7, dí siepte cruceri si-a daruitu vinurile in pretiu de 20,000 fl. seminariulu domesticu de Oradea mare; si cându 'lu cuprinse grigiele cá in casset'a s'a nu mai afla decátu 13 dí treispre-diece cr. depusé in mânele capitulului seu 50,000 fl. spre scopuri culturale, apoi 30 si éra si 50 de mfi; a cumperatu in Oradea unu locu fórte spatiosu pentru a redicá o scóla de fete cu internatu, si altulu pentru zidirea scóleloru capitale de baieti; a deschisu locululu climaticu „Stán'a de vale“ pentru omenimea suferinda, si pentru cei ce dupa munc'a anului 'si cërca recreare; despre care se dice in semnu de gratitudine in reportulu gimnasiului de Beiusiu din an. 1885, cá 'lu caracteriséza modesti'a evangelica „care intr'o mâna pórtá fachi'a de lumina, cu alt'a dá binecuvéntare rodului ce a produsu insu-si, care si-a prefíptu

unu scopu sântu culturalu, dela care nu se abate nici pre unu momentu, ale cărui binefaceri cresc potientiatu cu anii betrânetieloru si totusi sêm-tiesce o neplacere vediëndu că slabitiunea ome-nesca nu le póte tiêne in taina, care institutul nostru din ce nu erá, l'a aredicatu acolò unde este, la nivoulu gimnasieloru de statu, a cărui frunte senina este inciasa de o cununa, la care toti fii sei suftetesci au adunatu rivalisându laurii omagiului, ai aderentiei interne, ai veneratiunei profunde, ai iubirei neimpartite si sincere, la ai cărui ani de viétia unulu cá si altulu veseli amu adauge din ai nostri, numai cá D.-diu se se indure a-lu conservá cátu de multu in vigóre suftetésca, in deplina sanetate corporale spre glorificarea numelui seu celui sântu prin folosulu adusu omenimei! Si adi potemu adauge că déca D.-diu ascultându rogatiunea nóstra intru adeveru l'a conservatu pâna aci pre cont'a aniloru nostrii, l'Lu rogâmu de nou se se indure a mai scurtá din numerulu díleloru nóstre spre ale marí ale celui mai mare binefacatoriu intre ómeni.

II. Dela Beiusiu pana la Meziadu.

Facîndu dela Beiusiu o excursiune spre nord-ostu, ajungemu intr'o óra pâna la satulu rom. Meziadu. — Continuandu-ne calea la vre-o 35 minute ne aflamu intr'o cascada de munti; de a stêng'a dealurile Meziadului, de a drépt'a muntii Beinsieleloru, in mediú unu pereuasiu de munte, a cărui alvia este unic'a cale de caru. Asia inaintamu in vre-o 50 m. cându ni se ivesce in stêng'a unu portalu grandiosu in cóst'a dealului de unde ése unu isvorasiu. — Si cându nu amu scí cá sauntemu la interesant'a pescera de Meziadu, curiositatea ne-ar' impinge se dánu in susu pre cóst'a dealului pâna la portalu. — Aice ni-se deschide unu salonu boltitu fórté spatiosu si inaltu in sinulu dealului. — Pre la midiloculu salonului in partea nórdica printr'o pórtá mai îngusta trecemu in cabinele deosebite, impodobite de mân'a naturei cu cele mai pompóse figuri — stalactite si stalagnite. — Considerându salonulu mare de parteru, atunci aici ne aflâmu in etagiulu primu, de asupr'a caruia se afla alte dóue etagiuri, — despre cari Schmiedl serie: „Die Meriader Höhle nun hat nicht nur 3 Etagen, sondern die beide Hauptgänge queren sich dergestallt übereinander; dass man in dem oberen quer über den unteren hinübergeht, eine Eigenthümlichkeit, welche mir bei keiner anderen Höhle in der Monarchie bekannt ist.“ — Pre totu pasiulu poti aflá ceva incântatoriu; altare impodobite cu lumini, cupóle, turnuri cu clopote si clopotiei, madone, matrone cu copí in bracie, adunári de pitici sclipindu cu mîi de stelutie la lumina a faclieloru, visunia a sute de mîi liliaci, o treca-tória, unu feliu de punte, lata abia de câti-va pasi, in stâng'a si drépt'a cu adêncime grozava; tainic'a linisce nu o conturba decátu murmurulu asia de surprindietoriu a isvorului din adêncime. — Alt-mintre poti trece fára de frica. Faciele nu potu se-ti lumineze decátu calea îngusta; in drépt'a

si in stêng'a remâne o intunecime nepetrundie-tória si numai petricelele aruncate in intunecime te convingu despre prepasti'a supr'a carei'a stái.

Pecatu, că mânuri impie fia diu nepricepere, fia din pasiune vandalica, cele mai frumóse figuri ce i-au statu in cale mare parte le-a mutilatu, mângitu, séu — ce este mai sensibilu — le-au luat cu sine. — Cum copilulu reu si nesocotitu ruinéza intr'unu momentu o frumósa gradina de flori: asia potemu dice că s'a ruinatu cu deosebire etagiulu primu de nesce ómeni neprecugetati, nesocotindu că nu dieci de ani, cí seclii se receru pâna cându aceleasi figuri o se renasca de nou din picaturi de apa. Cu tóte aceste Meziadulu mai are farmeculu seu, si-i multumesce pre cei ce 'si iau puçina ostenéla a o visitá. — Ar' fi inse de doritu cá se se puna sub paza fia chiar' prin inchiderea portalului; si incátu ar' causá spese mari a se rentá prin tacsarea moderata a visitoriloru, ce nu s'ar' poté imputá fiindu indreptatu spre curmarea vandalismului de pâna aci.

(Va urmá.)

Joanu Buteanu.

Cronica. — Iubileulu Episcopului Joanu Popasu — Dumineca. — Corurile din Caransebesiu impreuna cu cele din Bocsi'a-româna si Bujoru, cari sosisera cu trasuri inca sambata sér'a, esfrá deminétia intru întêmpinarea coruriloru din *Lugosiu, Chiseteu, Herendesti, Satulu-micu, Salbagelu* si *Silha*. Dupa sosirea trenului acestea au fostu bineventate de presedintele corului din Caransebesiu, I. Bartolomei, la ce a respunsu presiedintele corului vocalu din Lugosiu d. adv. Titu Hatiegu terminându cu urarea: *se traescu inaltulu nostru iubilariu*. Dupa salutarea reciproca indatinata la cântareti prin cântarea moturiloru lor, cortejulu se asiéza mai ântâiu in ordinea statorita si apoi inaintéza cátra orasiu in sunetulu muziceii in ordine perfecta, in schimbându corurile alternativu music'a cu câte unu mersu cântatu de ele. — *Erá unu aspectu impunatoriu si incantatoriu mersulu regulatu militaru, cantarea precisa bine-intonata a coruriloru si cu deosebire portulu pitorescu uniformu, dar' totu-de-odata variatu si nuansatu cu alte croiuri si colorii dupa comune alu coristiloru de pe sate.* — Diferitele coruri, conduse prin intendanti in cortelele lor, se adunara mai târdíu in institutul teologicu-pedagogicu la proba generala condusa de artistulu nostru d.-nulu *Nicolae Popoviciu* fostu profesoru de cântu alu institutului teol.-pedag. si sositu din Vien'a pe pasci in Caransebesiu, apoi de d.-nulu *Czegka* dirigintele corului diu *Lugosiu*.

— La 7 ore sér'a într'unindu-se tóte corurile pre strad'a besericei dinaintea institutului si luându music'a in frunte s'au postatu in ordine alfabetica de-alungulu stradei. Cetatienii orasiului si óspetii primindu faciele, éra coristii lampiónele, intendantii si arangiatorii dispunu fie-care in cerculu lor de activitate cele de lipsa pentru regularea cortejului constatatoriu din preste 600 de coristi purtatori de facii si lampióne. In fine la 8 ore cortejulu, la care asista unu publicu de totu numerosu cãm la 5000 de persóne se pune in mişcare sub sunetulu musiciei si sub necontenite entusiastice esclamar de: „*Se traiéscă*“, ajungându inaintea resiedintiei episcopesci, aci se esecuta cu mare precisiune mai antaiu frumosulu „*Imnu ocasionalu*“, compusu de d.-nulu *Czegka* prin tóte corurile vocale într'unite; se cãnta apoi cu mare precisiune si „*Imnulu festivu*“ ce-lu publicamu mai susu. Dupa care d.-nul directoru alu institutului pedagogicu *Stefanu Velovanu* rosti cãtra inaltulu iubiliaru o cuvëntare de felicitare fórte frumósa.

Acestei cuvëntari, aclamate adese-ori de vii aplause, urmã „*Imnulu festivu*“ esecutatu de tóte corurile într'unite.

Acum caruntulu iubiliaru se arata in ferést'a de mijlocu a frontispiciului resiedintiei si multiamindu emotionatu pentru ovatiuni accentuéza, cã dënsulu in tóta viét'i'a s'a a cautatu numai se-si faca detorint'a cãtra beserica si poporu; isvorulu bucuriei nóstre de astadi este a se constatã in reinfintiarea vechei Metropoli gr. or. romãne, concesse la neobositele ştaruiri ale conducatoriloru poporului nostru de Majestatarea S'a prea gratiosulu nostru Imperatu si Rege Apostolicu *Franciscu Josifu I.* La amintirea numelui Majestatii S'ale masele publicului fãra numeru erumpsera in intreite strigãri entusiastice „*Se traiéscă*“ éra ambele musicie ale cortegiului intonarã „*Imnulu popularu*.“

Dupa ace'a inaintându pãna in piat'i'a cea mare, se depusera faciile. In fine corurile se într'unira in otelulu „*Pomulu verde*“ la o convenire sociala, cu care ocasiune renumitul coru alu Lugosiului a delectatu óspetii numerosi prin mai multe melodii dulci, esecutate cu o nuansare si desteritate adeveratu artistica.

— *Luni.* — Cu trenulu de persóne de deminét'i'a dela 9 ore a sositu deputatiunea Sinodului eparchialu alu Aradului in frunte cu Prea Sãnt'i'a S'a d.-lu eppu Joanu Metianu si insoçitu de d.-nii deputati sinodali: protopresbiterii Gurbanu, Belesiu si Hamsea, protodiaconulu si secretariulu consistorialu Pap, preotulu Sturza si D. Dr. Oncu, Nicóra, Rotariu si Filipu, apoi deputatiunea reuniunei invetiatoriloru din tractulu protopresbiterialu alu Timisiórei si deputatiunea comunei besericesci gr. or. romãne din Timisiór'a suburbiulu Fabricu. — Pe peronulu dela gara asceptã o multime mare si corulu din Caransebesiu. La coborirea Prea Sãnt'iei S'ale de pre trenu publiculu numerosu erupse in strigate de „*Se traiesca*.“ Prea Sãnt'i'a S'a si deputatiunea ce

lu insoçia fũ salutata in numele comitetulu centralu de d.-nulu Traianu Barzu, la ce Prea Sãnt'i'a S'a respunse si corulu intonã „*multi ani*“ — Prea Sãnt'i'a S'a si domnii deputati in mersulu lor pãna la resiedintia au fostu salutati de cele nóue coruri care au participatu la festivitate si care erãu postate la distantia de circa 500 de pasi cu intonarea cãnteculu „*multi ani*“ si prin aplausele insufletite a publiculu de „*Se traiéscă*.“

— Pre la 10 ore clerulu si poporulu adunatu in numeru mare a pornitu dela beseric'a catedrala si a venitu pãna la resiedint'i'a episcopescã de au condusu pre inaltulu iubiliaru la beserica. Liti'a érá imposanta si inaltióre de inima. In frunte mergeãu corurile in ordine alfabetica cu stindardele lor si la distantia de totu cãte 10 pasiuri. — Dupa coruri a urmatu clerulu, care nu érá imbracatu in ornatu, formãndu dóue colóne lungi asia, cã la midiulocu a remasu unu spatiu golu; dupa acestea au urmatu cã la 40 de preoti in ornatu, apoi a venitu inaltulu iubiliaru sub baldahinu incungiuratu de preoti imbracati in ornatu. Inaintea baldahinulu mergeãu preotii functionatori in frunte cu protodiaconulu din Aradu si unu diaconu, apoi mai multe fetitie mici imbracate in vestminte albe, ce duceãu pre o perina de catifea rosie o coróna frumósa din partea reuniunei femeiloru romãne din locu. Dupa baldahinu a urmatu deputatiunea din Aradu, Timisiór'a, Brasiovu etc. apoi deputatii sinodului eparchialu, asesorii consistoriali si autoritatile militare si politice si o multime imensa de poporu din tóta clas'a si de tóta starea. Conductulu ast-feliu compusu a pornitu spre beseric'a catedrala intru cãntarile tropariului invierei esecutatu pe rëndu de coruri. Aspectulu érá fórte frumosu. La intrare in beserica inaltulu iubiliaru a fostu primitu de Prea-sãnt'i'a S'a d.-nulu Episcopu Joanu Metianu.

Intrãndu in beserica inaltulu iubiliaru se asiedia in scaunulu episcopescu, care érá infrumsetiatu cu verdétia, éra Prea Sãnt'itul Domnu Episcopu Joanu Metianu pre lângã asistint'i'a númeroasa sevêrsi liturgi'a. Cãntarile in coru le-a esecutatu corulu mixtu din Chisetu cu o admirabila precisiune, punëndu in uimire mai alesu pre straini.

Dupa pricésna Prea-Cuvios'i'a S'a Parintele protosincelu Filaretu Musta, in numele clerulu si a poporulu credintiosu, salutã pre inaltulu iubiliaru prin cuvinte demne de viét'i'a plina de activitate a acestu'a.

Era la finea liturgiei, Prea Sãnt'i'a S'a D.-nulu Episcopu Joanu Metianu se adresã cu o cuvëntare alésa, cãtra Prea Sãnt'i'a, S'a D.-nulu Episcopu diecesanu, — la finea cãrei'a credintiosii erupsera in aclamari de „*Se traiéscă*.“

Inaltulu iubiliaru, din scaunulu episcopescu, cu toiagulu in mãna, incepũ se cuvinteze cu o vóce plina de sãmtieminte petrundietóre si cându ajunse a multiamu Prea Sãnt'iei S'ale D.-nului Episcopu alu Aradului, dorindu-i viétia indelungata, éra si se repetã scen'a de mai in-ainte, cã adeca credintiosii din beserica, nu voiãu se inceteze cu

aplausele de „Se traiésca“ pentru Înaltu Prea Sântitul D.-nu Episcopu Metianu.

Vorbirile aceste au produs o adênca impresiune asupra ascultatorilor si multi ochi se scaldáu în lacrimi de bucurie amestecata cu duiosie; noi nu suntem în stare a descrie impresiunea vorbitorilor, cari ne-au rapitu.

Dupa terminarea sântei liturgii ambii episcopi au reintorsu cu trasura la resiedintia, éra corurile în ordine alfabetica au defilatu pre diaintea resiedintiei episcopesci, cântându fie-care „*întru multi ani!*“

— Dupa 2 óre d. a. urmara felicitările numeróselor deputatiuni, între cari amintim deputatiunea sinodului eparchialu din Aradu, sinodulu diecesanu în corpore, decanatul romano-catolicu din locu, deputatiunea oficierilor regimentulu ces. reg. Nr. 43, reprezentatiunile autoritatilor judecatorecsi si politice, deputatiunile invetiatorilor din tractulu protopresbiterialu alu Timisiórei, si a ambelor comune besericesci române din Timisiórea, deputatiunile cetatienilor rom. din Brasiovu, apoi ale protopresbiteratelor, deputatiunea reuniunii invetiatorilor din diecesa, deputatiunea comunei besericesci israelite, a comunitatii de avere, a pompierilor, a intrunirii industriasilor, a gremiului negutiatorescu, tóte din locu, unu delegatu a societatii cáilor ferate austro-ungare priv.; deputatiunea societatii functionarilor si a cassei de pastrare din locu etc. etc., — càror'a înaltulu iubilaru le multimî în cuvinte alese.

— Pâna cându deputatiunile felicitáu pre înaltulu iubilaru, corurile s'au întrunitu în curtea casinei române; si aci comitetulu arangiatoru centralu multumindu-le în cuvinte calduróse prin membrulu seu d.-nulu Stefanu Velovanu si cu deosebire zelosulu preotu si diriginte alu corulu din Chiseteu d.-nulu Lucianu Siepetianu, carele este unulu dintre primii întemeiatori ai corurilor de plugari din Banatu, distribue la fie-care coru diploma si medalia comemorativa, éra corurile la primirea acestor'a au executatu cântarea motului propriu.

— La 3½ óre d. a. comitetulu centralu în corpore; invita pre ambii episcopi la més'a comuná dela „Pomulu verde,“ la carea au participatu preste 200 de óspeti. — Venirea Prea Sântiloru Loru fû salutata de víi aclamari de *se traiésca*, éra music'a intoná unu marsiu.

Sub decursulu prândiului se tiênura mai multe toaste; si anume iubilaru pentru Maiestatea S'a imperatulu si regele, Prea Sântitul d.-nu episcopu alu Aradulu pentru iubilaru, pentru d.-nulu Episcopu alu Aradulu protopresbiterulu Orsiovei M. Popoviciu; d.-nulu maioru Preiss de asemenea pentru iubilaru, d.-nulu deputatu sinodalu Simonescu pentru armata, Ilustritatea S'a d.-nulu George Joanoviciu éra si pentru iubilaru, d.-nulu deputatu dietalu si delegatu alu sinodulu eparchialu aradanu Const. Gurbanu pentru infratirea clerului

si poporului din ambele diecese, d.-nulu advocatu si delegatu alu comunei bes. S. Nicolae din Brasiovu, Joanu Lengher pentru prosperarea poporului românú; în fine parochulu românú din cetatea Brasiovu d.-lu B. Baiulescu éra si pentru iubilaru cá întemeiatorulu scóloru românesci din Brasiovu etc.

Dupa acést'a se cétira unele dintre cele aprópe 200 de telegrame si adrese de felicitare.

Dupa terminarea banchetulu Prea Sântitul episcopu alu Aradulu împreuna cu deputatiunea sinodala si cu cele din Timisiórea, însoçiti de membrii comitetulu arangiatoru pâna la gara au plecatu cu trenulu de séra la Aradu.

— Sér'a la 8 óre s'au întrunitu corurile în sala cea mare dela hotelulu „Pomulu verde“ spre a executá program'a statorita pentru concertu. Sala éra inca înainte de începerea concertulu plina de publicu si la 8½ óre sosí si caruntu iubilaru éra si aclamatu de entusiastice „*Se traiésca.*“

Concertulu au decursu dupa program'a urmátoria:

1. „Oda“ de Z. Boiu, declamata de d.-nulu G. Dobrin.
2. „Imnu festivu“ de Zacharia Boiu, musica de G. Dima. Corurile întrunite.
3. „Ursit'a mea“ Stefanescu. Corulu de barb. din Bocsi'a româna.
4. „Fii ai Romaniei“ Bratianu. Corulu de barb. din Bujoru.
5. „Cântarea“ Vasilescu. Corulu de barb. din Caransebesiu.
6. „Hor'a Sinaii“ Ventura. Corulu mixtu din Chiseteu.
7. „Floriceú'a“ Cristinus. Corulu de barb. din Herendesci.
8. „Gemutu-am secolu“ Czegka. Corulu de barb. din Lugosiu.
9. „Moldov'a“ Czegka. Corulu de barb. din Satulu micu.
10. „Junimea parisiána“ Adamu. Corulu de barb. din Salbagelu.
11. „Diu'a triumfala“ Humpel. Corulu de barb. din Silh'a.
12. „Imnu ocasionalu“ Czegka. Corurile întrunite.

Atâtu declamarea odei, câtu si cântarile au fostu executate cu multa precisiune, secerându atâtu declamatoriulu câtu si corurile víi aplause.

Dupa finirea concertulu corurile se întrunira la o petrecere sociala fórté animata.

Marti deminétia multime din óspeti precum si corurile, petrecute pâna la gara de mai multi membrii ai comitetulu centralu si de corulu din locu, au plecatu la ale loru.

Bibliografia. — Unu nou tomu de „**Cuventari funebrale si iertaciuni**“ a scrisu d.-nulu Titu Budu, care în 1878 mai edase ast-feliu de *cuventari funebrale*, cari atunci fusesera fórté bine primite. — Tomulu acést'a alu II-lea, — care va esí de sub tipariu preste puçinu — cuprinde vre-o 50 de predici la prunci mici, la fetiori si fete, la barbati teneri si muieri tenere, la betrâni si betrâne, la diverse ocaziuni si diverse casuri de mórte, la ómeni repausati în diverse stari sociale ale vietiei. — Predicele suntu amesurate cerintiloru si împreunate cu iertaciuni. Pretiulu de prenumaratiune e 1 fl. v. a. dupa esire de su tipariu se va vinde cu 1 fl. 50 cr. — Abonamentele se se faca câtu mai curându la redactiunea acéstui diariu în Gherl'a.